

מיפוי סיפור לשכונת

נחלת יצחק

"להיות בן של הורים בשכונה לא היה דבר פשוט, להיות בן של משה קולה לא היה דבר פשוט. זה היה כבוד אך לא תענוג גדול להיות הבן של המורים, כשהייתי מקבל ציון גבוה אז אמרו 'טוב זה לא חוכמה ההורים שלו מורים', כשהייתי מקבל ציון לא טוב היו אומרים 'איזה בושה, הבן של המורים...'

ההורים היו עושים הליכה ערב ומוודדים את רחובות השכונה, הילדים חשבו שהם היו בודקים שכל הילדים נכנסו לבתים"

להיות ילד שגדל בשכונה, יאיר בר קול

האירוע האחרון שהתקיים במגדלים בשיתוף חב' "מבנה" לפתיחת שנה היה יפה מאד. ההתגייסות לטובת תושבי השכונה הותיקים בתקופת הקורונה הייתה יפה. ערב סיפורי שכונה בקאנטרי היה מצוין, חבל שהגיעו כמעט רק תושבים קשישים, דווקא היה יכול לעניין גם צעירים ונוער אפילו.

מתוך שאלון אינטרנטי נוב' 2021

נחלת יצחק אז והיום

ראשי פרקים

1. הקדמה
2. רקע היסטורי תרבותי פיזי
3. שלבי התפתחות השכונה
4. תדמיתה של השכונה
5. שחקנים ראשיים
6. נקודת המבט של התושבים
7. שימושים ויעודי קרקע בשכונה
8. דרכי התניידות והגעה
9. חלוקה לאזורי המיפוי
10. מיפוי לפי אזורים בשכונה לפי:

10.1 מבנים ומרחבים פתוחים ייחודיים וראויים לציון

10.2 מקומות מפגש

10.3 שבילי הולכי רגל ומעברים

10.4 צמחייה ייחודית

10.5 הצעות למיקומים ורעיונות פוטנציאלים לפלייסמייקינג

11. סיכום

צוות המיפוי:

הצוות בחברת עזרה ובצרון:

תודות לשותפים:

ליאורה קאון, בר בוחניק,

אדריכל אבי ליזר, אדריכלית אוקסנה פק - משרד AL/Arch

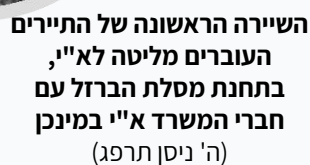
אדריכלית ימיה תמיר, מנהלת פרויקטים פינוי בינוי

אדריכלית גיליה ברגר, סמנכ"לית התחדשות עירונית

עובדיה כהן, עדי הוניגמן, אביגיל שם טוב - קשרי קהילה, נחמה,

יאיר בר-קול, מיקי צוקרמן- טחנת הקמח, נחמה-ועד השכונה,

דידי עיני- מנהל הקאנטרי, רפי רותם - מפעל הבורג

"ליטבאקים – לא אומרים
ליטאים כי הליטאים היהודים
לא רואים את עצמם ליטאים
לאור מה שעשו בהם, הם
קוראים לעצמם ליטבאקים"

מתוך ערב מספרי סיפורים עם יוסי אלפי

"העובדה המשמחת ביותר היא שהבסיס והיסוד שעליו נבנתה המושבה שלנו לא היה על גבי חול, כי אם על יסודות בריאים של נצח ישראל, על יסודות רוחניים-מקוריים מוצקים, בהתאם לטיבה ואיכותם של יהודי ליטה היקרים" (ישעיהו חלמיש, רבה של נחלת יצחק דאז)

שכונת נחלת יצחק **הוקמה בשנת 1925** , מייסדה היה **יוסף זימן** (1882-1969) וראש ועד התושבים במשך יובל.

זימן היה איש ציבור, ממנהיגי יהדות ליטא ויושב-ראש איגוד יוצאי ליטא בישראל.
ב-1923 יזם זימן, יחד עם קבוצת יהודים ציוניים מקובנה שבליטא, רכישת קרקע בארץ-ישראל והתיישבות בשכונה של משקים חקלאיים זעירים בקרבת תל-אביב.
לשם כך נערכה אספה בבית הרב אברהם דובר הכהן שפירא, רבה של קובנה.
יוסף זימן נבחר ליו"ר הוועד ועקב כך נסע לביקור בארץ-ישראל לרכישת קרקע,
במסע שנערך מטעם העיתון 'אידישה שטימה' בפסח תרפ"ג. בביקור זה נקנה עבור השכונה מחצית השטח שמעבר לנחל מוסררה (במשך הזמן נקנתה המחצית השנייה) על-ידי חברת 'גאולה'.

השכונה נקראת על שמו של הרב יצחק אלחנן ספקטור, הרב הראשי של קובנה ומנהיג יהדות רוסיה שכתב ספר בשם "נחלת יצחק". השם הערבי של האזור בו הוקמה השכונה היה שומרה על שם צמח השמר שגדל בר במקום.

השכונה הוקמה כישוב כפרי בקרבת תל אביב, מזרחית לנחל איילון (ואדי מוסררה) על גבול המושבה הגרמנית שרונה ובסמוך לשכונת בורוכוב.

בתחילת דרכה **הייתה השכונה בעלת אופי חקלאי עם משקי עזר** ותושביו עסקו בעיקר בגידול בקר לחלב וחילקו את תוצרתו למחלבות רבות. לאחר תלאות רבות, התמודדות עם קדחת, משברים כלכליים, איומים ביטחוניים ובעיות אחרות התפתחה נחלת-יצחק והחלה לשגשג.

1882

1925

2021

הבתים הראשונים בשכונה לפני הקמתה
(מתוך אתר הפייסבוק של יאיר בר-קול)

"נחלת יצחק הייתה מנותקת, השביל היחיד שהיה בין נחלת יצחק לתל אביב הייתה מעין דרך חקלאית, איפה שהיום דרך השלום, יורדים לוואדי מוסררה ועולים. בתוך וואדי מוסררה היו המון אקליפטוסים, תושבי נחלת יצחק פחדו שיירו בהם, לכן יוסף זימן הלך למשפחת קובלר הטמפלרית לה היו המון פרדסים וביקשו לקנות פשוט רצועה של 210 מטר על 10 מטר שיהיה כביש גישה לוואדי. ראש המועצה של שרונה לא הסכים לעשות עסקים עם יהודים, אמרו להם לא למכור בשום פנים ואופן. הייתה בעיה קשה מאוד והיה מסוכן לעבור בשביל הזה. הראש היהודי התחיל לעבוד, הם הצליחו ליצור קשר עם שני אחים טמפלרים שהיה להם רצועה של פרדסים ליד בית ידיעות אחרונות (שעוד לא היה), הם קונים מהם רצועה של 210 מטר על 10 מטר אבל משביעים אותם לשמור את זה בסוד. זו אמורה להיות דרך מעבר אבל בסוד גמור. על מנת לקבוע עובדות בשטח גידרו את המקום והתחילו לשתול תירס. אחרי שזה נרשם בספרי האחוזה עקרו את התירס וסללו שם דרך"

יעקוב איציקוביץ, יליד השכונה

סיפור השטפון של יעקב איצקוביץ'

מפעל "מגן" כלל את כל המבנים הרבים שהיו במתחם ה-40 דונם. המבנים היו מסוגים שונים. סככות והאנגרים ברובם קומה אחת, אבל היו גם מבני 2 קומות ואפילו מבנה אחד עם שלוש קומות. תחום המתחם כלל גם שטח מגרש עבור מטווח. אחד המבנים כלל חדר אוכל ל-400 איש ושם נערכו אירועים שונים. למה? 400 כי עבדו במשמרות 3. משמרות של 400 איש כ"א.

שנות שיא הפעילות היו שנות ה-80 בהם עבדו במפעל 1600-1800 איש. שיחה טלפונית עם משה ממיסטוב, מחלקת פיתוח נשק

מתוך תיק תיעוד של משרד UP

מבנה תע"ש חזית מזרחית
מתוך תיק תיעוד UP

האם היו הפתעות בשאלונים שמילאו התושבים? בהחלט. מגדלי תל אביב ברחוב נחלת יצחק מרוחקים משפת הרחוב וחגיותיהם אינן פונות לרחוב, ובן שיחי היה בטוח שאינם אהובים על התושבים. להפתעתו גילה שהמגדלים, על בתי הקפה שלהם ומרחבי המשחקים לילדים, הם למעשה לב השכונה. מצד אחר, מן השאלונים התברר שרשת המעברים "הסודיים" בין רחוב לרחוב, השבילים והשערים המקשרים בין הבתים שאינם מופיעים כלל במפות, יקרים מאוד ללב התושבים.

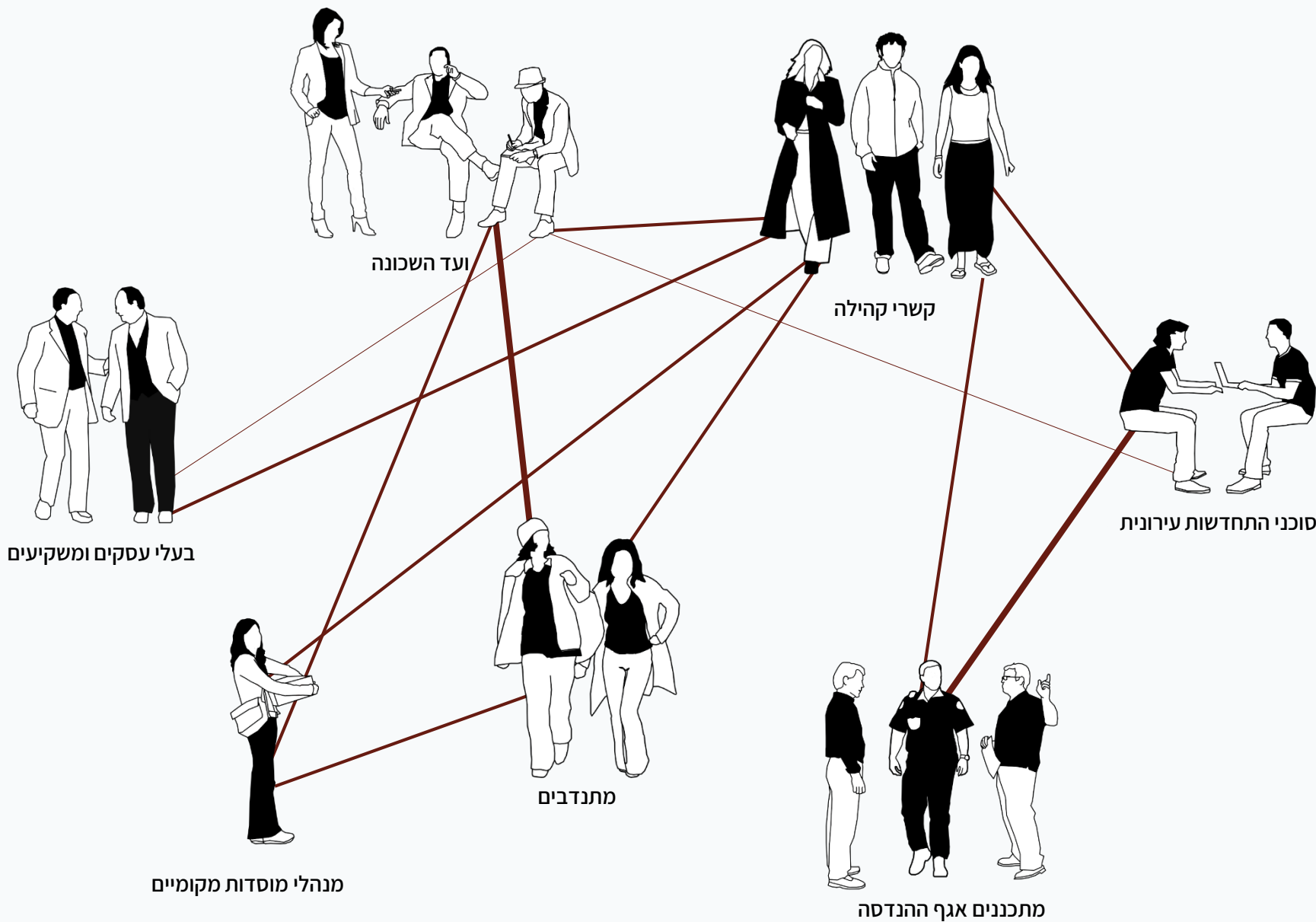
מתוך רשימות תל-אביביות/ אברהם בלבן

מגדלי תל אביב

מגדל ToHa2 עומד בחזית המגמה של עיריית תל אביב-יפו לצמצם, ואפילו להילחם במקומות החניה. יחד עם הכוונה להטיל אגרות גודש, וההסתמכות המשמעותית על קווי המסרו החדשים, המגדל יהווה אתגר משמעותי לעובדים שיבקשו להגיע לעבוד בו. השלמת המגדל צפויה בעוד חמש שנים וחצי ולדברי היזמים הוא יהפוך ל"אחד המגדלים המזוהים עם תל אביב".

חזי שטרנליכט/כלכליסט

מגדל TOHA 2 77 קומות צומת יגאל אלון דרך השלום

טחנת הקמח "צוקרמן"

טחנת הקמח ההיסטורית של משפחת צוקרמן נמצאת על רחוב נחלת יצחק מערבית לרחוב יגאל אלון. הטחנה עדיין פעילה ומספקת קמח למאפיית אנג'ל ולמגזר הערבי.

מפעל "הבורג"

מפעל הבורג שהוקם בשנות ה-30 של המאה הקודמת ממוקם על רחוב זימן ועדיין פעיל ביצור ואספקת ברגים לשוק המקומי.

מחלבת טרה

גורדון גז

בית חרושת "צהר"

בשנת 1934 רכשה חברת "יצהר" קרקע ציבורית לשם הקמת בית חרושת לשמן. הכסף עבור המכירה שימש לסלילת כבישים בכל השכונה.

בית הכנסת האורתודוקסי

בחג חנוכה 1934 תרצ"ה הונחה אבן הפינה לבניין בית הכנסת ובית עבור הרב פרידמן. קודם לכן הקהילה התפללה מתחת למגדל המים הקטן. באותה השנה נבנו גני ילדים ובית ספר עממי במגמה דתית.

מרכז לגיל הרך

"הנחלה" הינו מרכז לגיל הרך שהינו סניף של המרכז הקהילתי הממוקם בקאנטרי מגדלי תל-אביב. מוסד זה הינו אחד מהשלוחות הרבות של הקאנטרי ברחבי השכונה.

מגדלי המים

מגדל המים הקטן הוקם בשנת 1926 בסמוך לבאר הראשונים, שהינה הבאר הראשונה והייחודית שהייתה באזור כולו. בשנת 1947 הוקם מדרום מגדל המים הגדול שבבסיסו הוקמו כיתות לימוד לבית הספר. כיום כיתות אלו משמשות את משרדי השוטר הקהילתי.

מדרגות המתנ"ס

בהמשכו של רחוב ילקוט הרועים ישנה רחבה ציבורית הגובלת מצידה המזרחי בחזית אולם מרכז הפיס עם 6 מדרגות. שורת עצי כוריה הדורה מלווה את הרחבה המשמשת כיום ככניסה לגני ילדים וגם למגרשי הספורט של בית הספר איילון.

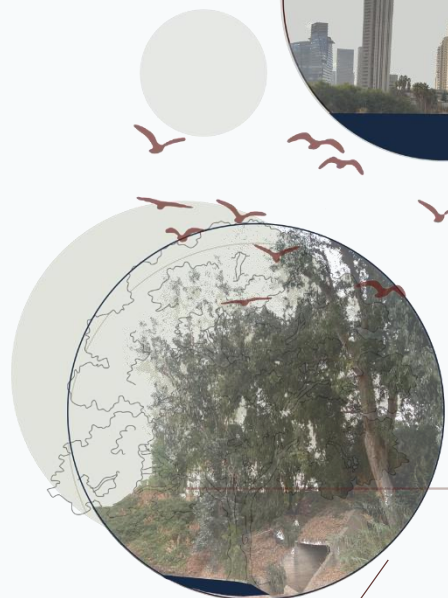
עץ התות

על השביל המחבר את סמטת ילקוט הרועים לרחוב עמק ברכה ישנו עץ תות וותיק בעל גזע פיסולי, המצל על כל שביל הולכי הרגל. ניתן לדמיין את ילדי בית הספר מטפסים על העץ לקטוף תותים.

בי"ס איילון

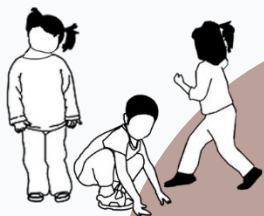
בית הספר איילון שנקרא בעבר בית הספר העממי נחלת יצחק, הינו בית הספר היחידי בשכונה שנמצא בללבות כל הילדים שגדלו וגדלים בשכונה לאורך הדורות.

N

A circular inset image showing a large palm tree in a landscape with other vegetation and a building in the background. The image is framed by a dark circular border. The palm tree is the central focus, with its trunk and fronds clearly visible. In the background, there are other trees and a building, suggesting an urban or suburban setting. The overall scene is captured in a wide-angle shot, providing a sense of the environment.

נחל מוסררה ואפיקיו הטבעיים ממזרח כמעט ונעלמו מפני השטח. בצידו המערבי של רחוב עליית הנוער ישנו שטח פתוח נרחב שבעבר אכלס על ידי מפעל תע"ש. כיום ניתן לראות את הוואדי של אפיק הנחל ולצדו "בוסים" (צמח הקנה) ועצי דקל ושיגטוניה הפזורים בין הבניינים לאורך תוואי הנחל עד רחוב יגאל אלון.

שאלון לילדי בית הספר איילון

פעילות עם ילדי בית הספר איילון
בהובלת הילה מרקוביץ' מהנהגת ההורים
ומנהלת בית הספר.
יצירת מפות קוגניטיביות המייצגות את
נקודת המבט של ילדי השכונה.

נשמח להשתתפותכם בסקר קצר, שאנו עורכים לצורך מיפוי האיכויות הקיימות בשכונת נחלת יצחק. מי אנחנו? אדריכלים המכונים מיפוי סיפורי של השכונה עבור חברת עזרה וביצרון לצורך זיהוי נקודות עניין ומרחבים בשכונה. אנו מחפשים את נקודת המבט האישית שלכם על השכונה, סיפורים מקומיים, אנקדוטות מהעבר, ריחות וצלילים שרק אתם מכירים.

נשמח אם תשתפו את שכיכם, כל אדם נוסף הכותב ומביע את דעתו מהווה עבורנו עוד הזדמנות ללמוד על השכונה ואיכויותיה. מטרתו של מיפוי זה הוא להציג את אופי השכונה ורוח המקום ולקבל ממכם, התושבים, את תפיסתכם הייחודית על נחלת יצחק.

גיל -

- 10-18
- 18-30
- 30-50
- 50-70
- +70

שם הרחוב בו את/ה מתגורר

כמה שנים אתה מתגורר בשכונה?

אני מתגורר/ת עם...

- לבד
- בן/בת זוג
- שותפים
- משפחה

אילו עסקים מהווים את לב השכונה והם חלק בלתי נפרד ממנה? ומדוע?

אילו מרחבים ציבוריים פתוחים מהווים מקומות התכנסות בשכונה?

מרחבים ציבוריים פתוחים שהתייחסת אליהם בשאלה הקודמת...

- נעימים לשהייה ומנוצלים כראוי
- נעימים לשהייה ולא מנוצלים כראוי
- לא נעימים לשהייה ולא מנוצלים כראוי
- לא נעימים לשהייה אך עדיין מהווים מקום שבאים אליו

אילו מבני ציבור מהווים מקומות התכנסות בשכונה?

מבני הציבור שהתייחסת אליהם בשאלה הקודמת...

- בנויים כהלכה ומנוצלים כראוי
- בנויים כהלכה ולא מנוצלים כראוי
- לא בנויים כהלכה ולא מנוצלים כראוי
- לא בנויים כהלכה ומנוצלים כראוי

אילו שטחים בשכונה שהיו יכולים להיות מנוצלים יותר ואין בהם שימוש (גינות, ציבוריות, שטחים פתוחים, שבילי גישה, אזורי פנאי וכו')...

איזה חוויה משמעותית אתם זוכרים מהשכונה ואיפה היא התקיימה? (מיקום מדויק)

אילו רחובות משרתים תנועת הולכי רגל? (קיצורי דרך, מעברים א-פורמליים, רחובות צדדים וראשיים וכו')

מהי צורת ההתניידות שלך בשכונה?

- רכב
- אופניים
- קורקינט\אופניים חשמליות
- תנועה רגלית

מהי בעינכם הדרך האופטימלית לההתניידות בשכונה ומהשכונה?

האם שבילי האופניים בשכונה מספיקים לדעתך?

- כן
- לא

מיהם האנשים המהווים חלק בלתי נפרד מהשכונה ולמה? דמויות היסטוריות, אנשים שמשפיעים על אופי השכונה, אנשים המזוהים עם השכונה (שם ומדוע הם משמעותיים)

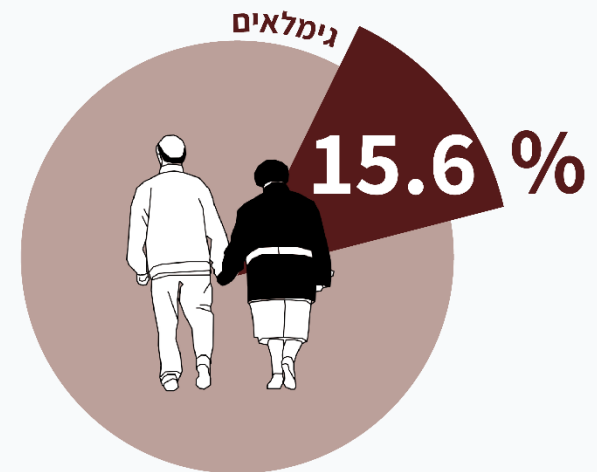
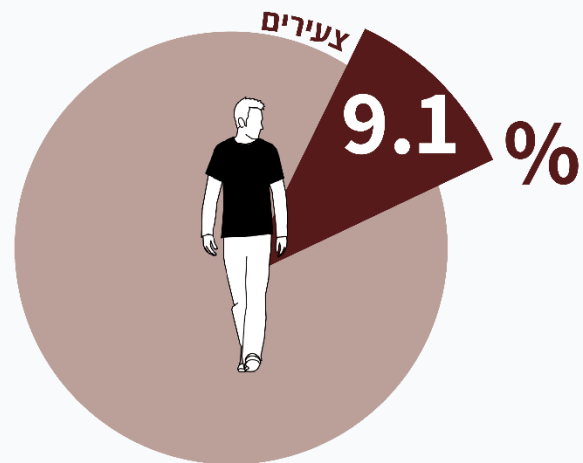
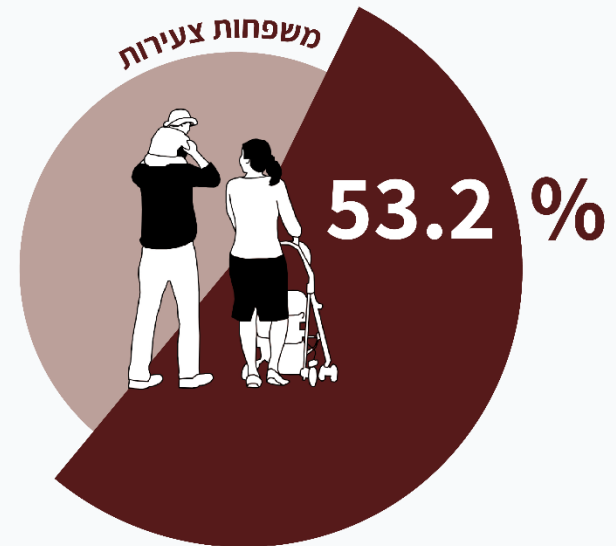
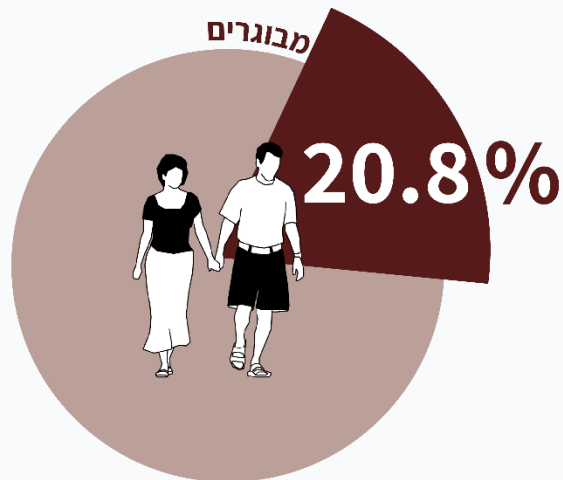
איך הייתם מגדירים את איכות המגורים בשכונה? שקטה או רועשת? מטופחת או מוזנחת? מותאמת לתנועת הולכי רגל או לתנועת רכבים? חנייה זמינה? ספרו לנו על איכות החיים שלכם

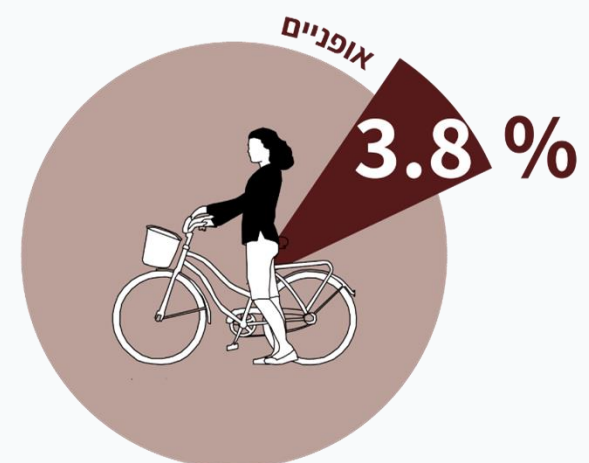
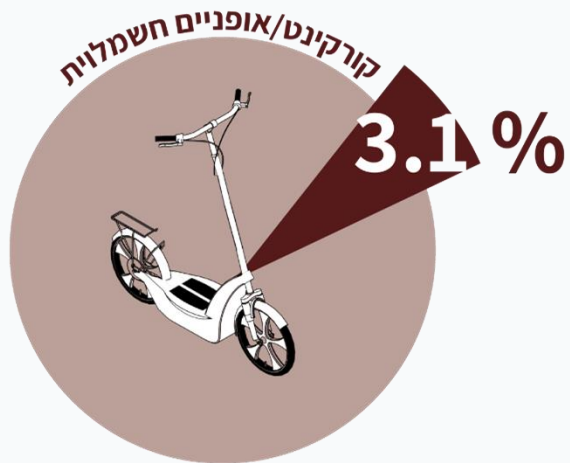
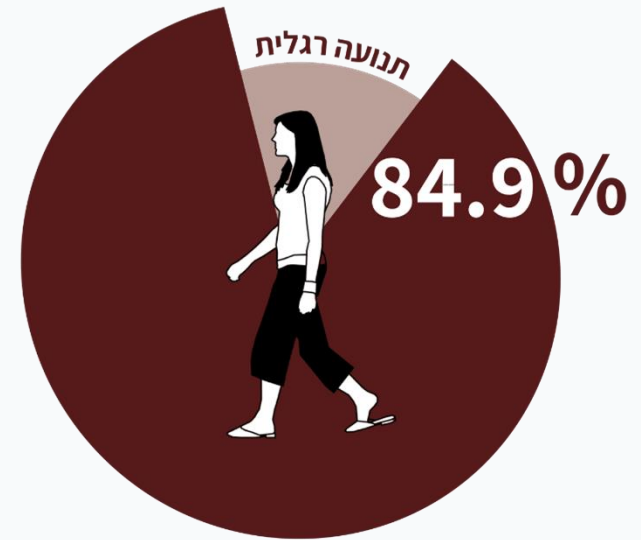
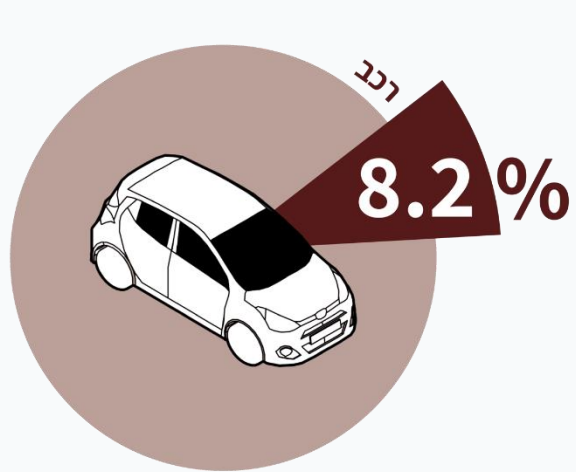
אני והשכונה

מהי המחשבה הראשונית (אסוציאציה) שעולה לך בראש על השכונה?

נקודה לשימור בשכונה

במידה ואתם מוכנים לשתף אותנו במידע נוסף נשמח לשם מלא, מספר טלפון ומייל

פרטים כללים

גיל -

ח' וחצ'י

שם הרחוב בו אתה מתגורר

ענק כרם

נולדת בשכונה?

לא

כמה שנים אתה מתגורר בשכונה?

חמש שנים וחצ'י
(7 וחצ'י שנה)

אני מתגוררת/עם...

אנא אבא

בן 7 אח הן חובל
יש לי בעל חיים
והכלבה שלי

☒ כלבה

☐ חתול

☐ דגים

☐

☐

☐ אין לי

דמותה של השכונה

מה המילה הראשונה שעולה לכם לראש כשאומרים לכם "נחלת יצחק"

נחל שיבתק כנפ"א

איך אתם מתארים את שכונת נחלת יצחק במילים שלכם?

עם חרבה קקי של ציבורים

מה המקום הכי חשוב לכם בשכונה?

מאכלי תל אביב

מה הזיכרון הראשון שלכם בשכונה?

לחצתי לרחוב עם אופניים גדולים

אתם זוכרים חוויות או התרחשויות שקרו לכם בשכונה?

שעברתי עסתר ס'ל

האנשים של שכונת "נחלת יצחק"

מיהם האנשים הכי חשובים בעיניכם בשכונה ולמה?

אנא אבא

ע'איו איתו

ולצ'י ח

איך מגיעים מפה לשם בשכונה?

- ☐ אופניים
- ☒ ברגל
- ☐ באוטו של ההורים

אני והשכונה

משהו אישי נוסף שתרצו לשתף?

מסלולים עם

קקי של ציבורים

פרטים כללים

דמותה של השכונה

האנשים של שכונת "נחלת יצחק"

גיל -

מה המילה הראשונה שעולה לכם לראש כשאומרים לכם "נחלת יצחק"

מיהם האנשים הכי חשובים בעיניכם בשכונה ולמה?

10

נחל וצחק

המשפחה

שם הרחוב בו אתה מתגורר

נחל וצחק

איך אתם מתארים את שכונת נחלת יצחק במילים שלכם?

בנייה, ימים קצרים

על כי

אחייני

מפגינה בעצמיות

נולדת בשכונה?

אף

ובמילה

איך מגיעים מפה לשם בשכונה?

כמה שנים אתה מתגורר בשכונה?

10

מה המקום הכי חשוב לכם בשכונה?

הבית שלי

אופניים

ברגל

באוטו של ההורים

אני מתגוררת/עם...

אבא, אמא

מה הזיכרון הראשון שלכם בשכונה?

שכונת אלף הקידה

שפיט פסל דואאנה

אני והשכונה

משהו אישי נוסף שתרצו לשתף?

שאת אלה

אל השכונה

יש לי בעל חיים

כלב

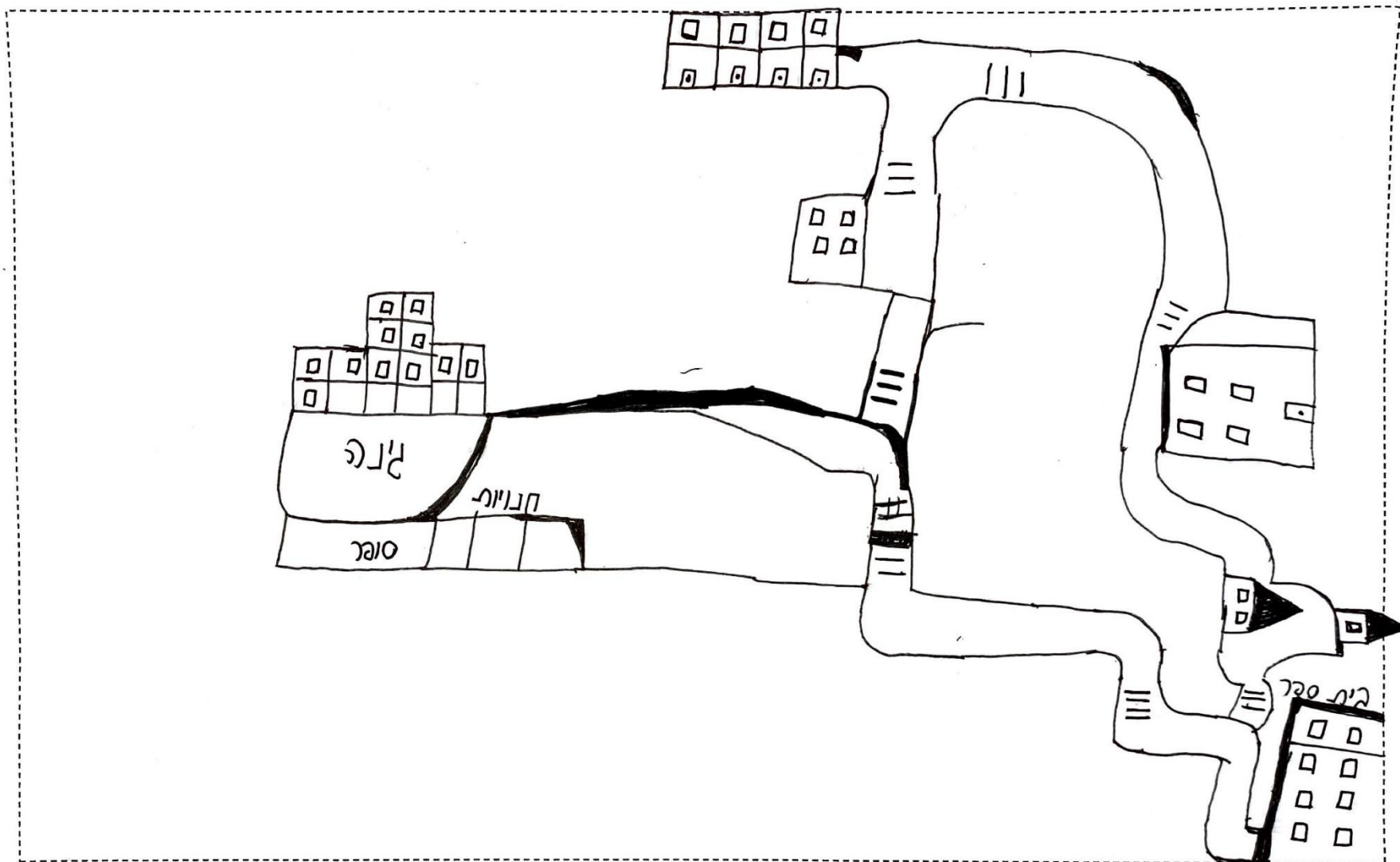
חתול

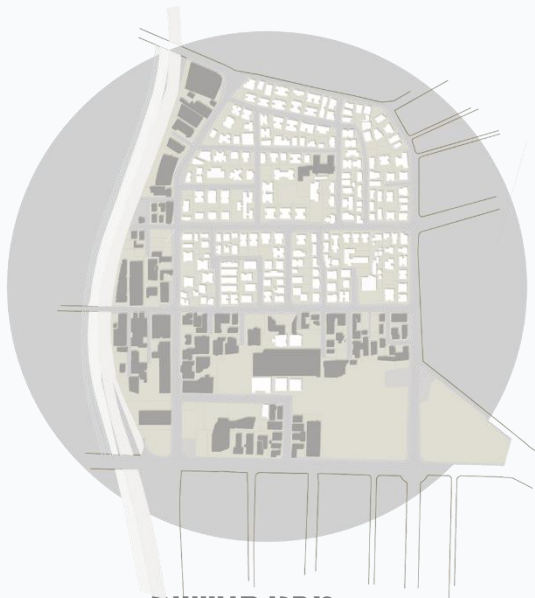
דגים

אין לי

אתם זוכרים חוויות או התרחשויות שקרו לכם בשכונה?

שאלות ואסדה

מבני תעשייה

גינות ציבוריות

מבני מגורים

מבני ציבור

שבילי אופניים

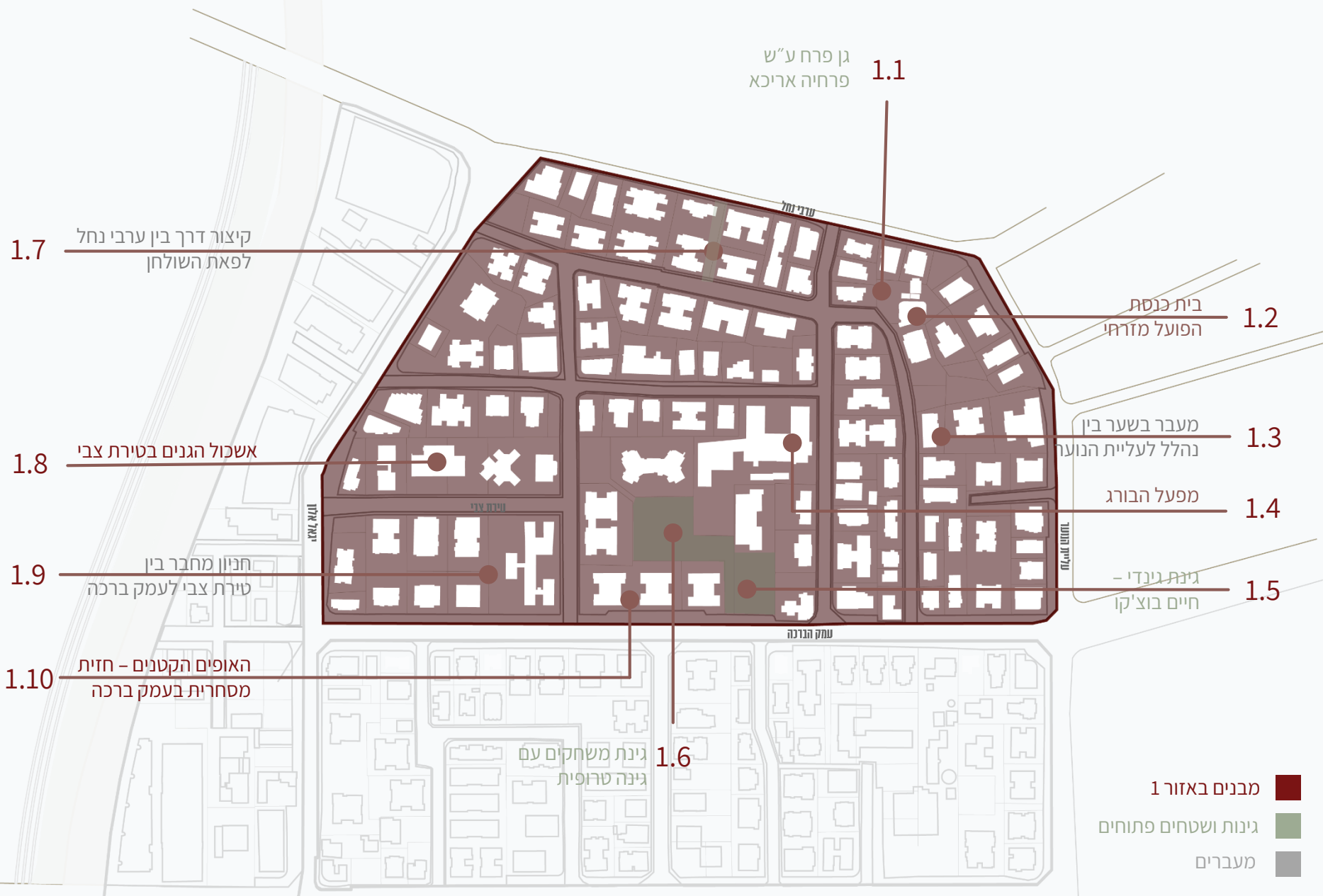
תנועת הולכי רגל

רחובות ראשיים

כניסות ראשיות - רכבים

גן פרח ע"ש פרחיה אריכא

בית כנסת הפועל מזרחי

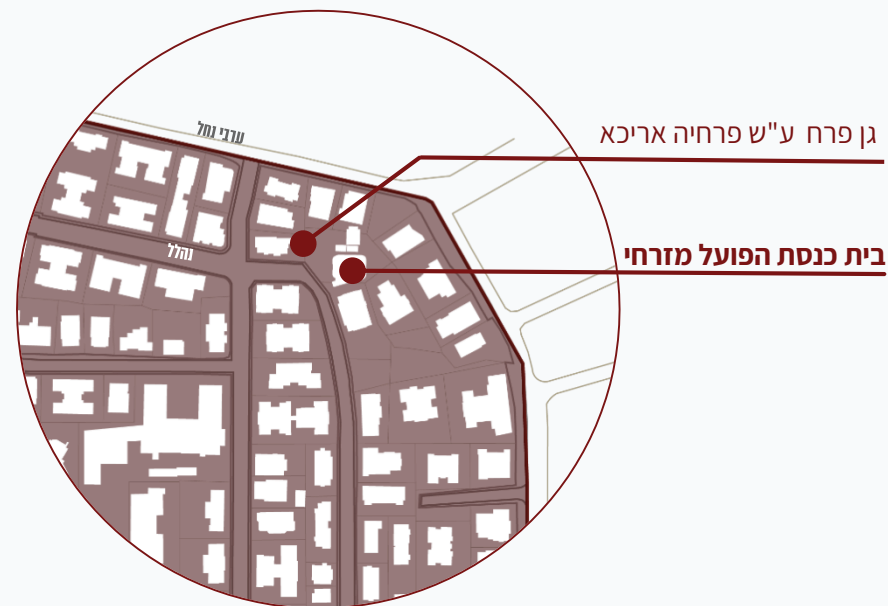
העיגול

"המעבר הזה הוא אזור מצוין לפלייסמייקינג, שווה לעשות בדיקה מול אגף נכסים אולי ישנה בעלות חלקית של עיריית תל אביב במגרש הטרפזי"

"אהבנו להעפיל ולעלות עם אופניים או קורקינט לפסגת השכונה, על-יד בית-ספר בורוכוב, ומשם לגלוש במהירות מסחררת בירידה התלולה עד לעיגול ואחר-כך בתנופה עד משק הפועלות"

ניר דוד כהן, אדריכל בכיר
אגף הנדסה עיריית תל אביב

יאיר בר קול

הרחבה המקשרת בין בית הכנסת לגן פרח מוצלת על ידי עץ פיקוס גומי בוגר.

"הוא בית הכנסת של הפועל מזרחי בכיכובו של הרב דורף, ששכן בצריף בצפון השכונה, לא רחוק מבית הכנסת הגדול"

יאיר בר קול

"מתפללים מערים אחרות מגיעים לתפילת שחרית לפני הפקקים ואז הם כבר נשארים לעבוד במרכז תל אביב"

שחל שפירא

בית הכנסת הפועל מזרחי

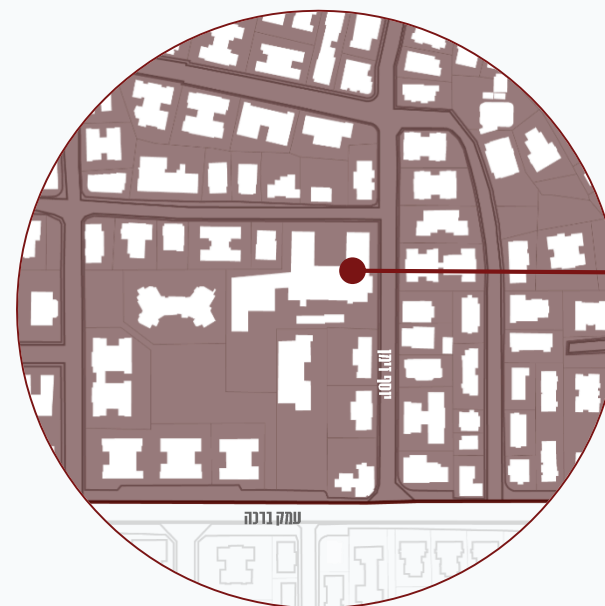
מבט מרחוב יוסף זימון

צילום היסטורי של המפעל

גגות משופעים של מבני המפעל

מפעל הבורג

מפעל הבורג

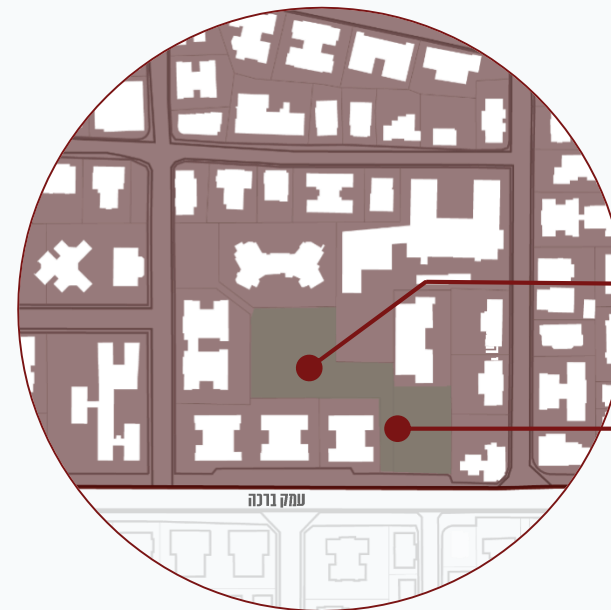
"חברת הבורג הוקמה בשנת 1934 כחברה תעשייתית בין רפתות ופרדסים. המבנים הוקמו בשיטה הגרמנית של סופות שלגים- גג מסור בזווית חדה. סבתא שלי עלתה מגרמניה בעליה היקית שהקימה את המפעלים בארץ, במקלט של המפעל היו נשקים. הברגים היו בהתחלה בעיבוד פחם, היו תנורים גדולים ושהברזל היה חם היו מייצרים את הצורה. בשנות ה-60 עברו לייצור קר, חומרים גלם נוחים יותר לעיבוד פלסטי"

רפי רותם, נכדו של וואלריה לוריא מקימת הבורג

"הבורג חסך בביתנו את הצורך בשעון מעורר, כי היינו מתעוררים כל בוקר לקול הרעש מחריש האוזניים של מכונותיו. ובשבת מתעוררים בגלל השקט המוזר"

יאיר בר קול

דובי פיברברג, נולד בשכונה ומתגורר בה עד היום

גינת בוצ'קו

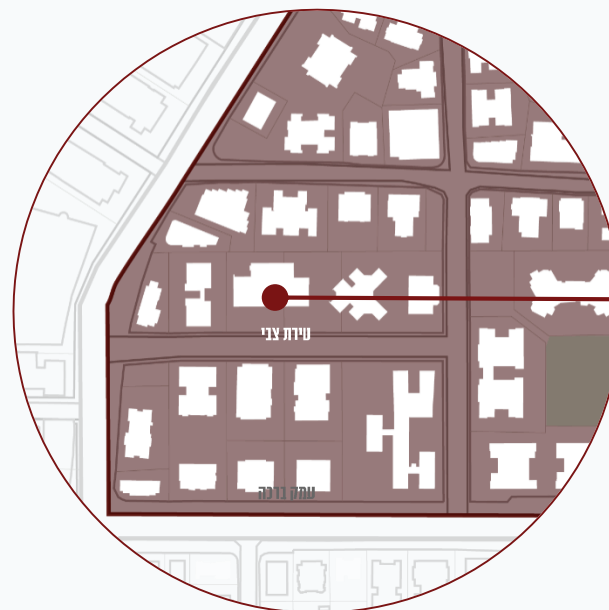
"בעמק ברכה עוצר אותי 'גן חיים בוצ'קו', כי הברכה אכן שורה על הגן הזה וצמחיו משגשגים להפליא: יטרופית פורחת באדום ואלפיניה הדורה מתגדרת בפרחיה הלבנים, ופילדנדרום וציפור גן עדן ענקית ויוקה עם רגל של פיל נאבקים עם דקלים ושרכים על כל פיסת אדמה, ולא מותירים כל מקום לשבילי הולכי רגל או לספסלי ישיבה. במקומות המעטים שהמאבק הזה טרם הגיע אליהם, האדמה מכוסה בפרחים צהובים של וידליה זוחלת שזחלה אלינו כל הדרך מהודו. מי פילל ומי מילל למצוא בתל אביב גן שהכניסה אליו מותרת לצמחים בלבד."

גינת בוצ'קו מתפצלת לשני סוגי מרחבים ציבוריים פתוחים: הראשון והוותיק הינו הגן פנימי הכולל מתקני משחקים, שולחנות פיקניק וגינת צמחיה טרופית במרכזו. הגן השני נמצא באזור הדרומי סמוך לרחוב עמק ברכה. הגן הינו בעצם שפ"פ מעל החניון התת-קרקעי של מגדל המגורים – חברת גינדי. העצים בשפ"פ ממוקמים בערוגות מוגבהות ברחבה המרוצפת שלפני המגדל. בתכנית העיצוב האדריכלי היה אמור להיות עץ צל גדול במדשאה בסמוך לרחוב עמק הברכה ומשטח גומי שלא בוצעו. ניתן לבחון התערבות רכה באזור השפ"פ עם דגש על קישור לגן הפנימי.

אברהם בלבן/רשימות תל אביביות

בשנת 2017 נפתח אשכול הגנים החדש ברחוב טירת צבי עם רחבה ציבורית הכוללת מתקני משחקים, אזורי ישיבה מוצלים ומשמשת כמקום מפגש להורים וילדים בשעות אחרי הצהריים וסופי שבוע. גינה זו מהווה נקודת מפתח המחברת בין תושבי השכונה.

אשכול הגנים עם
רחבה ציבורית

אשכול הגנים בטירת צבי

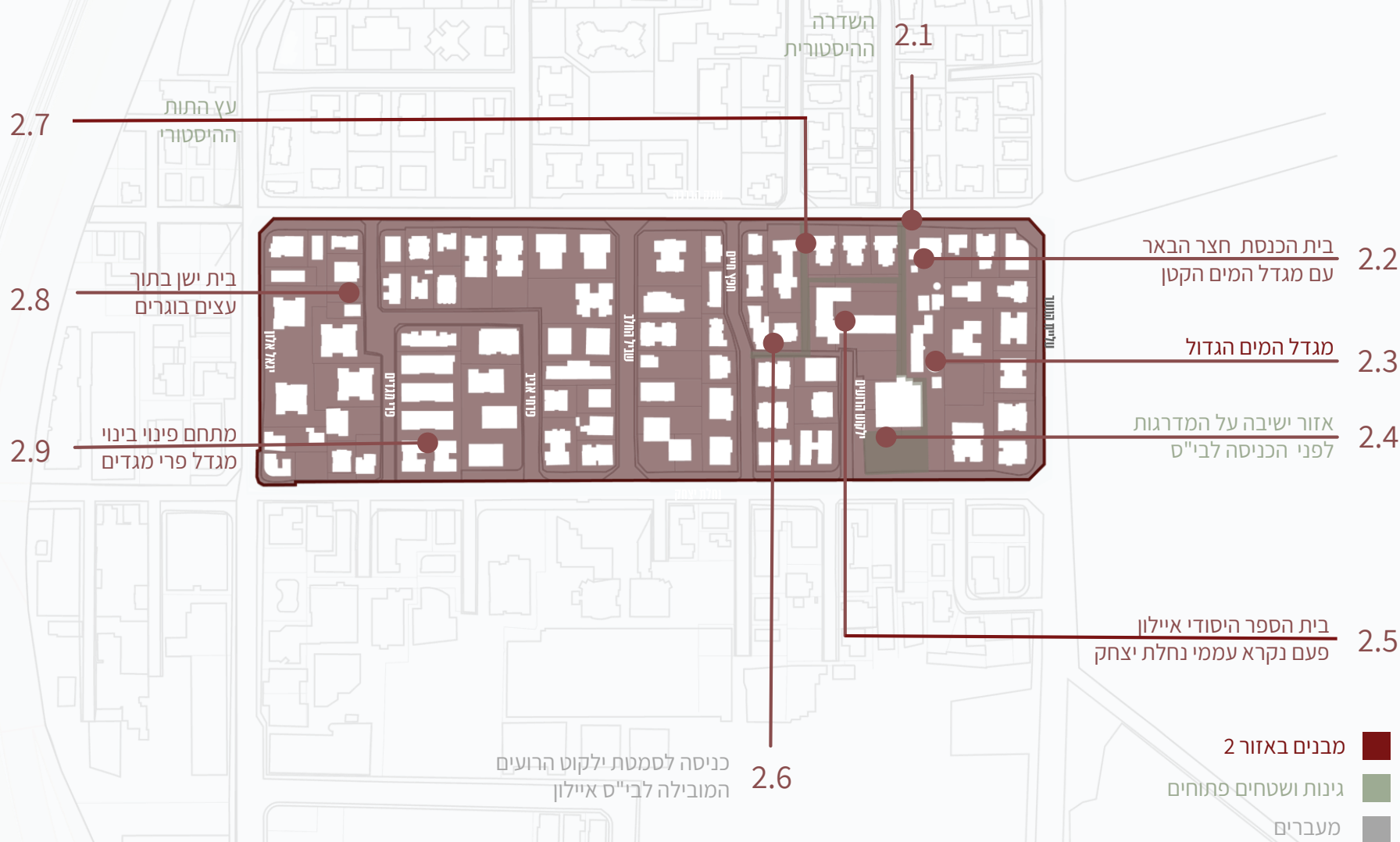

בנייני המגורים ברחוב עמק הברכה 23-25 מחוברים בקומת הקרקע במסד של חנויות הכוללות: בנק, סופרמרקט, מספרה והכי יודעה היא חנות האופים הקטנים. המדרכה והספסלים לאורך הרחוב מהווים מקום מפגש לילדים, הורים ומבוגרים.

חזית מסחרית בעמק ברכה

בית הכנסת האורתודוקסי

" בית הכנסת הגדול בנוסח אשכנז, רוב מתפלליו היו בעלי בתים. תמיד הייתה בו תחרות סמויה ולפעמים גם גלויה בין חסידים גליציאנרים לבין מתנגדים ליטאים. מוקד הפעילות היה בחצר, שם שיחקו הילדים והתרוצצו ושם נעשו עסקאות החלב והבקר של רפתני השכונה בזמן קריאת התורה "

בחג חנוכה 1934 תרצ"ה הונחה אבן הפינה לבניין בית הכנסת ובית עבור הרב פרידמן. קודם לכן הקהילה התפללה מתחת למגדל המים הקטן. באותה השנה נבנו גני ילדים ובית ספר עממי במגמה דתית.

יאיר בר קול, נחלת יצחק בשנות ה-40 וה-50

המגדל הוותיק "התנשא" בשולי חצר בית-הספר, ועל אף גובהו הצנוע מאוד, בלט לעומת המבנים והצריפים שהיו בסביבה. קומתו הראשונה שימשה בתקופה מסוימת כחדר ועד השכונה ואחר-כך כסתם מחסן. ב-1947 הוקם בקצה השני של חצר בית-הספר המגדל הגבוה, שגם הוא לא בדיוק מגדל עזריאלי. הקמתו פתרה לבית-הספר בעיית דיור חמורה: בשלושת המפלסים הנמוכים נבנו כיתות, אבל למורים היה קשה להסתגל למבנה המאולץ הזה, כי בגלל היותו עגול, אי אפשר היה להעמיד תלמידים סורים בפינה.

מעמוד הפייסבוק של השכונה "נכתב במלאת 80 שנה לשכונת נחלת-יצחק"

מגדל המים הקטן הוקם בשנת 1926 בסמוך לבאר הראשונים, שהינה הבאר הראשונה והייחודית שהייתה באזור כולו. בשנת 1947 הוקם מדרום מגדל המים הגדול שבבסיסו הוקמו כיתות לימוד לבית הספר. כיום כיתות אלו משמשות את משרדי השוטר הקהילתי.

מגדלי המים

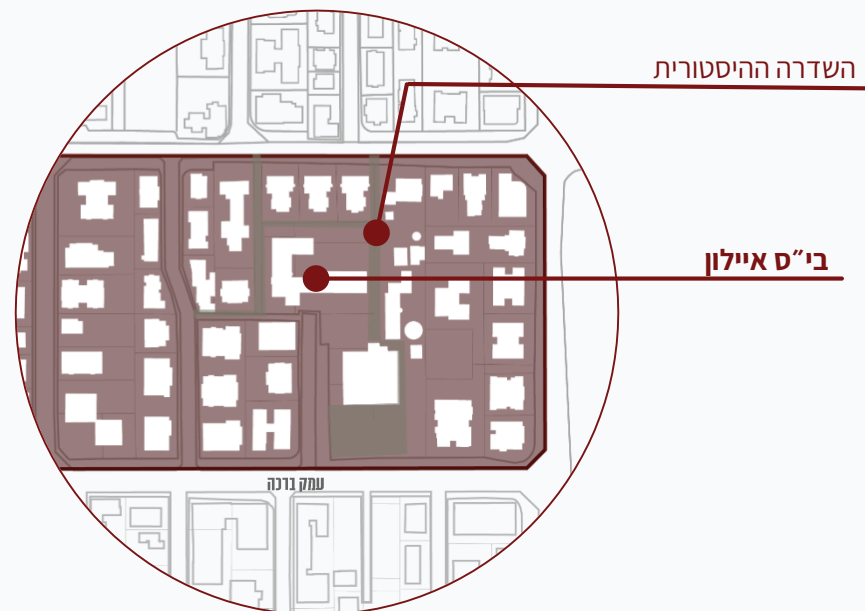

"המגרש ליד בית-הספר, בין החורשה לבית-החרושת פפרבוים, שימש כאינטרדיקציה הלאומי של השכונה. כאן שיחקו כדורגל כמעט כל יום וכאן גם נערכו משחקים "בינלאומיים", כמו: נחלת-יצחק נגד שכונת "חאפ", או נגד שכונת בורוכוב ולאחר קום המדינה נגד רמת-ישראל.

לעיתים נערך גם דרבי שכונתי: החברה "מ"למטה" (האזור שיותר קרוב לוואדי) מול החברה "מ"למעלה" (אזור בית-הספר ובית-הכנסת). הגדול."

"נכתב במלאת 80 שנה לשכונת נחלת-יצחק"

בית הספר איילון שנקרא בעבר בית הספר העממי נחלת יצחק, הינו בית הספר היחיד בשכונה שנמצא בלבבות כל הילדים שגדלו וגדלים בשכונה לאורך הדורות.

בי"ס איילון

המתחם כיום

הדמיית מגדל המגורים העתידי

מבני השיכונים ברחוב פרי מגדים 2-8 נבנו בשנת 1950 עבור חברת תיגל. במגרשים אלו מתוכנן לקום מגדל מגורים בן 25 קומות מעל הקרקע, ו-6 קומות חניה תת-קרקעית. בחלק הצפוני של המגרש מתוכנן שפ"פ עם זיקת הנאה ומצפוני גינה ציבורית מגוננת.

מבנים ישנים להריסה

מתחם פינוי בינוי בפרי מגדים

3.1

3.8

נחלת יצחק

מאפיית הכהנים

3.9

מגרש למגדלי
מגורים חדשים

3.10

מעבר בתוך קניון מגדלי
תל-אביב

3.11

דקלי וושינגטוניה
שנותרו מאפיק הנ

3.12

מאפיית
שרויטמן

3.2

מעבר יבוק

3.3

מעבר לרחוב
נחלת יצחק

3.4

אפיק נחל
מוסרה

3.5

הגינה
האדומה

3.6

נוצרת האדץ

דרך השלום

מבנה TOHA1 -
TOHA2 + גינה

3.13

3.7 מבנה תע"ש לשימור

37

מבנים באזור 3

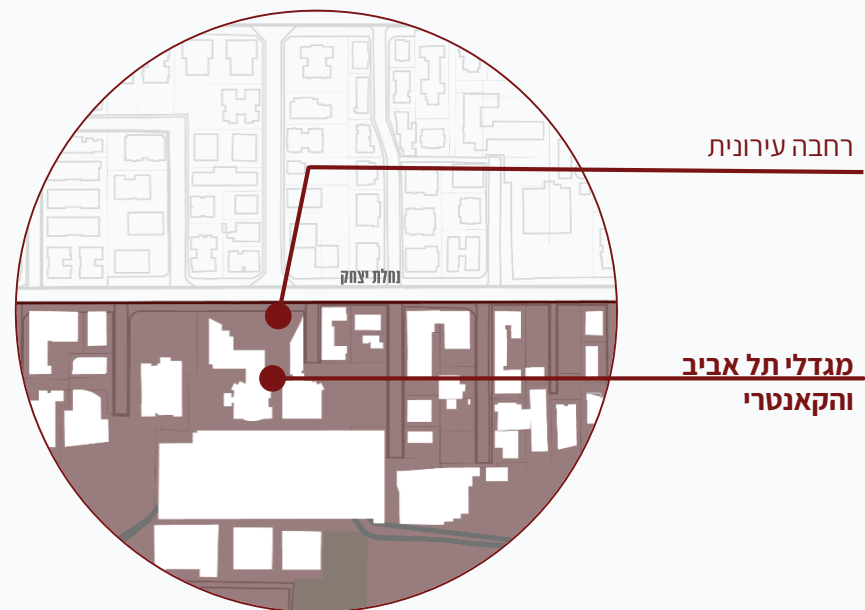
גינות ושטחים פתוחים

מעברים

הכניסות הצדדיות לרחבת המסחר, תוכננו לצורך בקרה, אינן ממשיכות את רחוב שביל החלב, ובכך מנתקות את הקישור של המתחם למרקם העירוני על רחוב נחלת. ניתן לבחון התערבות רכה המקשרת מחדש את המרקם האורבני של השכונה עם קישור לרשת הרחובות.

בשנת 2000 הסתיימה בנייתם של שני מגדלי המגורים, הקניון והקאנטרי הפונים לרחבה פתוחה כלפי רחוב נחלת יצחק. בשנת 2014 הסתיימה בנייתם של שני מגדלים נוספים בדופן הדרומית של המתחם. קניון מגדלי תל-אביב מתוכנן כרחוב פנימי עם סקוילייט הממשיך את תוואי רחוב שביל החלב מצפון ומתחבר לרחוב תוצרת הארץ מדרום.

מתחם מגדלי תל אביב

הגינה האדומה
בתוצרת הארץ

הגינה האדומה

גינת הרפתקאות חדשה בצידו הדרומי של מתחם מגדלי תל-אביב, כוללת מתקני משחקים על "גבעה" עם פני שטח אדומים ומכן שמה השגור בפי ילדי השכונה "הגינה האדומה". מתכנני הגינה (חוי ליבנה 1:1) דאגו לשביל הולכי רגל המחבר את רחוב תוצרת הארץ לרחוב חפץ חיים ומשם לנחלת יצחק. גדר איסכורית בדופן המזרחית של השביל מסתירה את אפיקו של נחל מוסררה המגיע ממזרח. נקודת ממשק זו הינה הזדמנות ליצר התערבות רכה וחוייתית בנושא נחל מוסררה ואפיקיו שהינם חלק בלתי נפרד מסיפור שכונת נחלת יצחק.

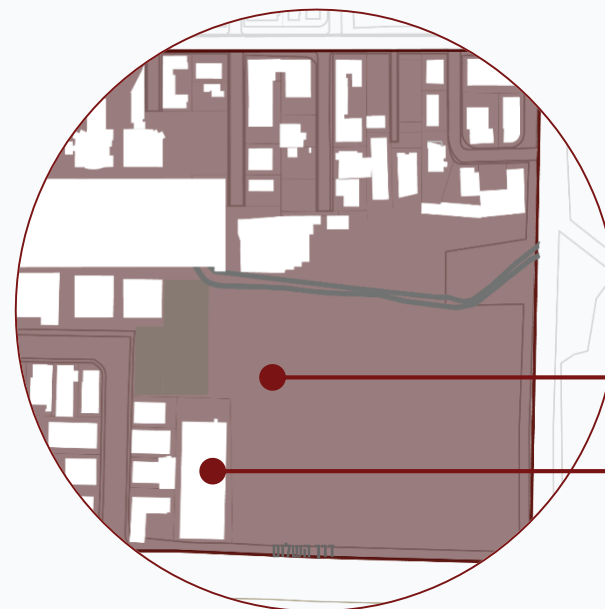
מבנה תע"ש ממוקם בדרך השלום 15, המבנה הוא חלק ממתחם מפעל תע"ש תל אביב שנקרא 'מגן' שהיה חלק ממערך מפעלי תע"ש לייצור נשק קל. המבנה שימש בחלקו להרכבת הנשק שיוצר במתחם ובחלקו משרדי הנדסה והנהלה. המבנה תוכנן על ידי אדרי' גרשון צפור בסגנון ברוטליסטי והוא מעבודותיו הראשונות. המבנה הוקם בין השנים 1967-1971 והפעילות בו הסתיימה בשנת 1996 עם פינוי המתחם, ומזה כ-25 שנה עומד נטוש.

מתוך תיק תיעוד למבנה, Up אדריכלים

המפעל המרכזי לייצור נשק (מפל"ן) הוקם בסוף שנת 1948 על שטחו של פרדס גרמני נטוש. תחילתו במשרד טכני וביצור קנים 'לסטנים' ול'דרור' (מקלע אוטומטי שהיה הגרסה הישראלית לנשק האמריקאי ג'ונסון) ובמרוצת הזמן ריכז מפעל זה את כל ייצור הנשק בתעש על כל שלביו.

מפעל מפל"ן (מפעל לייצור נשק) מגן הוקם בתל אביב מזרחית לנחל איילון, על האדמות החקלאיות של המושבה שרונה שהתפתחה ממדי השטח שהוקצו עבורו 44 דונם מסמנים את המהפך התודעתי שעתידיה תעש לחולל בשנים שיבואו.

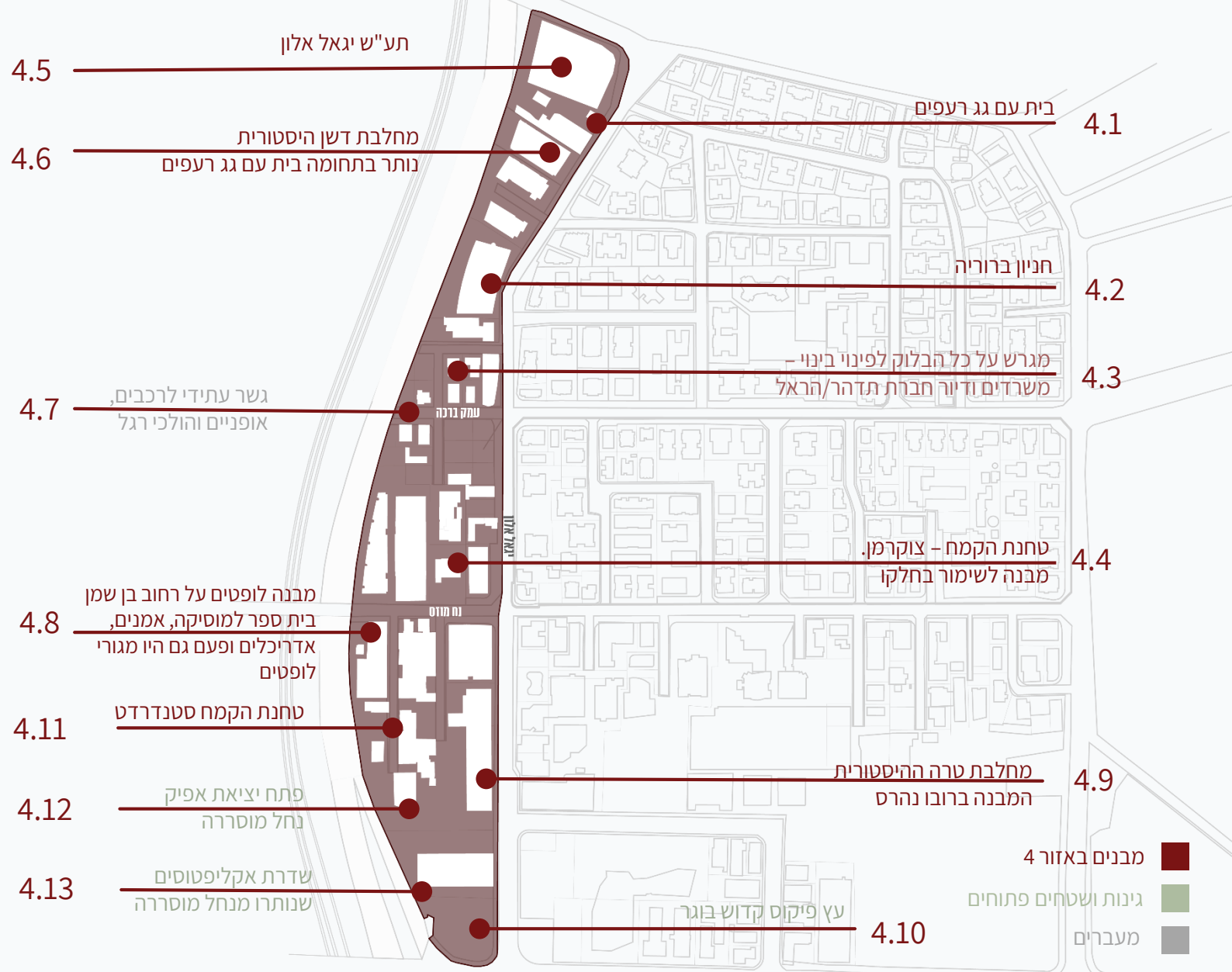
ספר מגן ורומח, סיפורה של תעשייה צבאית, עמוד 84

נחל מוסררה

מבנה תע"ש
מבנה לשימור

אזור הוואדי ומבנה תע"ש

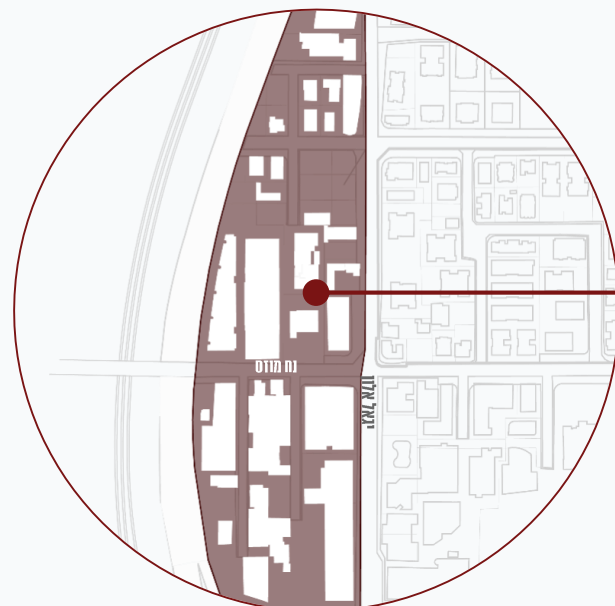

חניון ברוריה

על רחוב יגאל אלון ובהמשך לרחוב ברוריה, בדופן המערבית של השכונה הגובלת בנתיבי איילון ממוקם מגרש ציבורי עליו יש חניון עילי עם 235 חניות. על חזית הרחוב ישנה רחבה מגוננת עם עצי פיקוס בוגרים שלפני שנים לא רבות שימשה כחניון במפלס הרחוב. מכיוון שהחניון הוא בבעלות ציבוריות וביעוד של מבני ציבור ניתן לקדם התערבות בסמוך לשביל האופניים החדש על רחוב יגאל אלון.

חניון ברוריה

טחנת הקמח
"צוקרמן"

" לצד שכונת המגורים מה שאפיין בעיקר את האזור הזה זה תעשייה, טחנות הקמח היו ממוקמות ליד הגידולים או ליד הצרכנים כדי לחסוך הובלה. ישנן טחנות קמח רבות ברחבי תל אביב. אני בשכונה הייתה צד יונים, אבא שלי היה מספר שהיה נוסע באוטובוס מנחמני ובימי שיטפונות הכול הוצף ולא ניתן היה להגיע לטחנת הקמח"

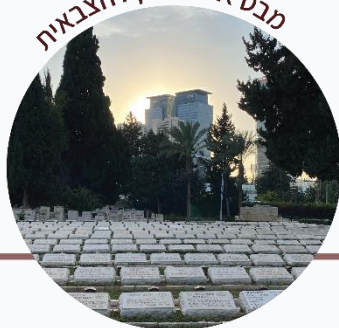
טחנת הקמח צוקרמן

מיקי צוקרמן, נכדו של מנשה צוקרמן

מבט אל המעבר הראשי

מבט אל החלקה הצבאית

קברו של מייסד השכונה יוסף זימן

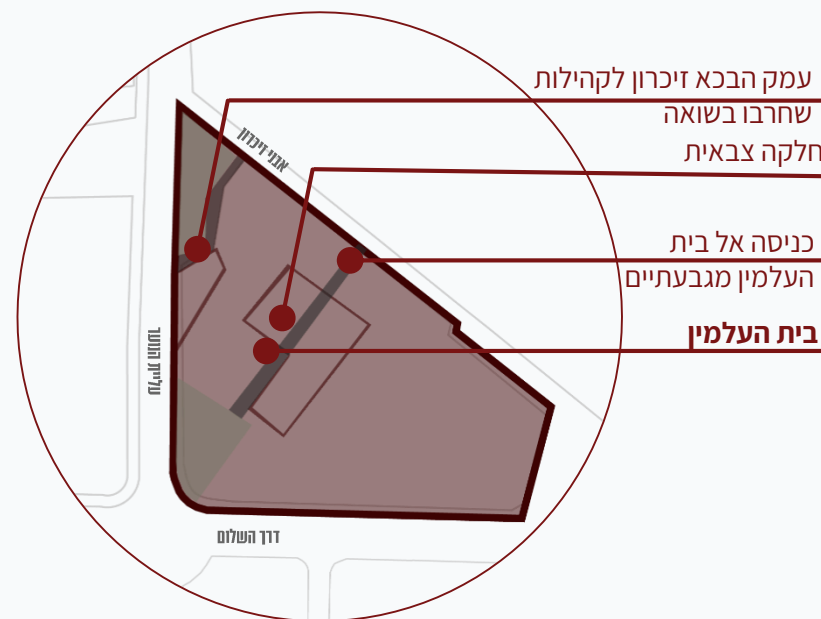

"בית הקברות טרומפלדור התמלא כמעט כולו, לכן החברה קדישה מקימה את בית הקברות בנחלת יצחק ב-1932. אבל מה לעשות, זה משהו נורא ואיום- בקיץ יורדים בדרך החקלאית ועולים למעלה באלונקה, בדרך כלל הבר מין התגלש להם והוא לא עלה לבד..."

בחורף אי אפשר היה לעלות את הנהר, היו עושים עיקוף דרך איצטדיון רמת גן והיו צריכים ללכת דרך ביאליק של היום ולהגיע לשמה, המסע היה ארוך שהמבוגרים שהשתתפו בלוויה לא היה טעם שיחזרו"

"בזמנו כשהייתי ילד אמרת 'נחלת יצחק' אמרו לך 'בית קברות'. גרנו על רחוב נחלת יצחק עצמו שהיה הציר הכמעט יחידי בין תל אביב לגבעתיים, וכל הלוויות היו עוברים ליד הבית שלי, כולם היו נוסעים עם אורות דלוקים וזה היה סימן של לוויית. ככל שהיו יותר רכבים היה בן אדם יותר מכובד."

דובי פיברברג, נולד בשכונה ומתגורר בה עד היום
יעקוב איציקוביץ, יליד השכונה

בית העלמין נחלת יצחק

העיגול

העיגול

בפינה הצפון מזרחית של השכונה נמצאת רחבה מרוצפת הסמוכה לבית הכנסת הפועל המזרחי ומהווה נקודת חיבור היסטורית לרחוב ערבי נחל ולשכונת בורוכוב בגבעתיים. המעבר לשכונה הינו דרך מגרשים אי-רגולריים ביעוד מגורים בשטח של כ-400 מ"ר, משמשים את התושבים והמתפללים המגיעים לשכונה מאזור גבעתיים. גן פרח ע"ש פרחיה אריאז מצפון לבית הכנסת, הינו ביעוד מגרש מיוחד לבני ציבור בשטח של כ-300 מ"ר ומשמש כיום לפעילויות חוץ עבור בית הכנסת בחגים ואף נערכה בו בעבר חתונה לזוג צעיר שגר בשכונה. מרחב זה הינו הזדמנות להתערבות זמנית רב-שכבתית המספרת את עבר השכונה ומייצרת מקום לשהייה בחברותא.

מגדלי תל אביב

שביל החלב הינו רחוב קטן המחובר בין רחוב עמק הברכה לרחוב הראשי, נחלת יצחק ומהווה את רשת הרחובות ההיסטוריים של השכונה. שמו של הרחוב מציין את ההיסטוריה של תעשיית החלב בשכונה, שסיפקה את תוצרת החלב לכל תל-אביב והסביבה. אם נמשיך את רחוב שביל החלב דרומה, ניתקל בערוגה מוגבהת שמעברה השני ישנו רחוב פנימי מקורה בסקילייט של קניון מגדלי תל-אביב. בסקר שערכנו בין תושבי השכונה מסתבר שמתחם מגדלי תל-אביב הכולל את הקאנטרי, הינו אזור מרכזי לתושבי השכונה. התערבות רכה הקושרת את הרחבה הציבורית הסמוכה לכביש עם הרחבה המסחרית הפנימית תיצר חיבור של חדש וישן מבלי לשכוח את הפרות שהיו פה פעם.

מגדלי תל אביב

הנחל

נחל מוסררה ואפיקיו המגיעים מהרי יהודה ממזרח, הינו חלק בלתי נפרד מהזיכרון ההיסטורי של השכונה. כשהוקמה שכונת נחלת יצחק, היא הייתה מופרדת מהעיר תל-אביב ממערב על ידי הנחל שהיה עולה על גדותיו ומציף את בתי השכונה בימות החורף הגשומים. את שרידי הנחל ניתן לאתר כיום באזור הדרומי של השכונה בתוואי השטח השקוע, דקלי הווינגטוניות ושיחי הקנה (בוסים), בין רחוב עליית הנוער במזרח לגינת המשחקים האדומה במערב ולמעבר הרגלי המגודר לרחוב נחלת יצחק. מפגש זה הינו הזדמנות לייצר מקום עם פעילויות סביב נושא הנחל, המים, הטופוגרפיה והזיכרון של הטבע הפראי ששכן באזור זה ואפיין את העבר ואולי גם את עתיד השכונה.

הנחל

מבנה תע"ש

מבנים לשימור הינם הזדמנות ליצירת שימושים זמניים אלטרנטיביים. שימושים אלו יכולים לייצר פעולות אמנותיות/ציבוריות בטווח הזמן המידי, ממחר בבוקר. ממצב של מבנה קיים ונטוש עד למצב העתידי שבו ישופץ המבנה ויוכל לאכלס שימושים מוסדרים יותר. המבנה שהוקם בשנות ה-70 ותוכנן בסגנון ברוטליסטי על ידי האדריכל גרשון ציפור יוכל לשמש כיום כמרכז אמנות אלטרנטיבי בתחום האפור, א-פורמלי, א-ממסדי.

מבנה תע"ש

בסקר שערכנו למדנו שמתחם חדש של מגדלי מגורים המשלב בקומת הקרקע מסחר וקאנטרי עירוני יכול לייצר מרכז שכונתי חדש עבור תושבי השכונה הצעירים והוותיקים. החיבור בין הישן לחדש מתרחש בזכות הפעילות ההדוקה של צוות הקאנטרי ושלוחותיו עם תושבי השכונה. תושבי השכונה חוששים מהשינוי המתרחש בשכונה עם הצמיחה לגובה, וחרדים מאובדן תחושת הקהילתיות הקיימת כיום בשכונה.

מיפוי סיפור לשכונת

נחלת יצחק

1882